

SWEDISH NATIONAL HERITAGE BOARD
RIKSANTIKVARIEÄMBETET

Svensk implementation av *Single Market Directive*

Henrik Summanen

Riksantikvarieämbetet

Vad är kärnan i det "digitala"?

- En icke fysisk bärare av information
- Icke-destruktiv kopiering av information
- Infrastruktur för kopiering av information
- Ett globalt sammankopplat nätverk av information

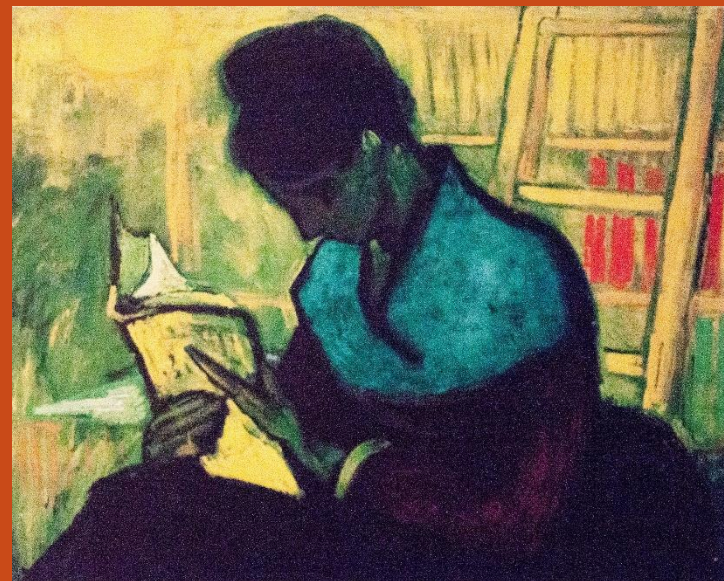
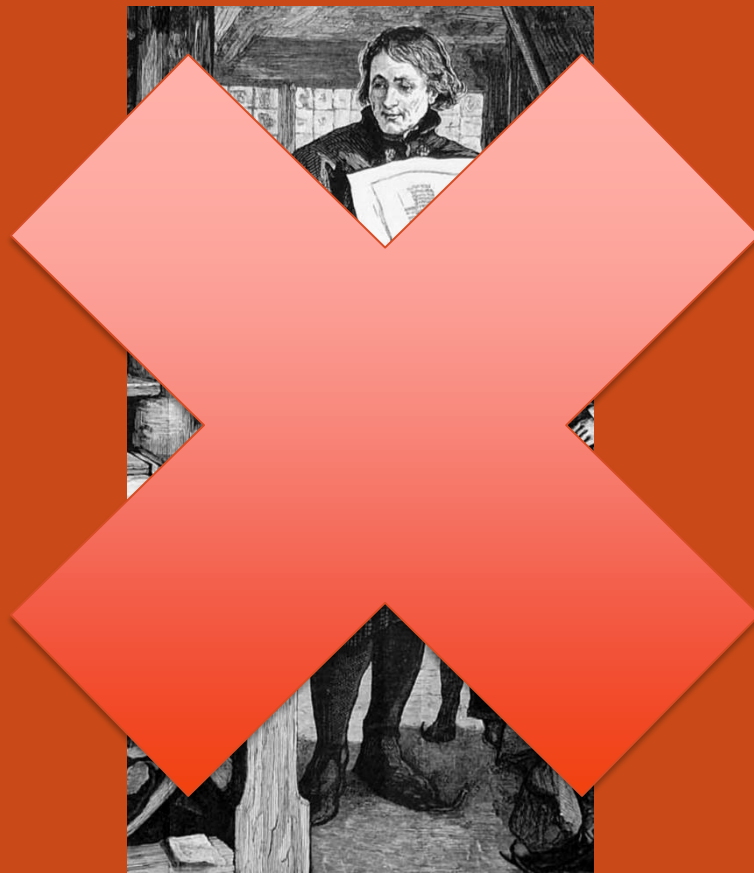
Vad är copyright?

Kärnan i Copyright:

- Kontroll av antalet kopior av en informationsmängd
- Juridiskt system för kopiering av fysiska bärare
- Ett juridiskt system som ger upphovsmän ersättning
- Tolkningen av lagen innebär normalt sett att varje digital kopia på internet ses som en publicering, och därför behöver tillstånd från en rättighetsinnehavare. Det svåra är att avgöra just vilka verk som behöver denna typ av tillstånd.

Internet ändrar förutsättningarna

Varför vill EU ändra rättighetslagstiftningen?

Single Market Directive är en uppmaning att medlemsländerna ska ändra de nationella lagarna, i syftet att:

- Harmonisera EUs olika nationella lagstiftningar, för att skapa en jämställd inre marknad.
- För att få lagarna att fungera med digitala användarbehov.

I korthet betyder detta att man vill ta bort de interna gränserna som uppstått pga nationella skillnader i lagstiftning, på samma sätt som man har tagit bort gränskontroller rörande t ex import/export inom EU.

Varför vill EU ändra lagstiftningen?

The **Digital Single Market** strategy antogs 6 May 2015 och är en av Europakommissionens 10 politiska prioriteringar. Direktivet har tre huvudsakliga ändamål:

1. Öka tillgången till digitala varor och tjänster
2. Skapa förutsättningar för digitala nätverk och tjänster att blomma
3. Använda det digitala som en tillväxtmotor

Detta är den inre marknaden: (the Digital Single Market)

Direktivet tar hänsyn till tre faktorer:

Upphovsrättsägarens rätt till
ekonomisk ersättning

Yttrandefriheten

Kulturarvets användande och
bevarande

Sveriges implementering i lag

- En lång och inkluderande process, med många aktörer
- Genomförd 1/1 2023
- Utredning som ser över undantag och begränsningar klar november 2023
- Sammantaget en vinst för "skyddet av det offentliga området" där kulturarvsinformationen är berörd

Text- och Datautvinning

Det nya TDM-undantaget öppnar nya möjligheter för såväl allmänheten som forsknings- och kulturarvsinstitutioner att göra reproduktioner och utdrag för *Text och Datautvinning*.

Svensk lag öppnar även för fotografier.

Bevarande av kulturarv

Alla kulturarvsinstitutioner får nu **digitalisera** för bevarandesyften. Dessa definieras som folkbibliotek och museer, arkiv samt institutioner som ägnar sig åt kulturarv relaterat till rörlig bild och ljud.

Det är dock fortfarande bara nationella och kommunala arkiv samt vissa folk- och forskningsbibliotek som får göra kopior av upphovsrättsskyddade verk av **andra skäl** (t.ex. forskningsändamål).

Undervisningsverksamhet

Artikel 5 i direktivet skapar ett undantag från användning av upphovsrättsskyddat material för **utbildningsändamål** utan tillstånd, uttryckligen över de nationella gränserna.

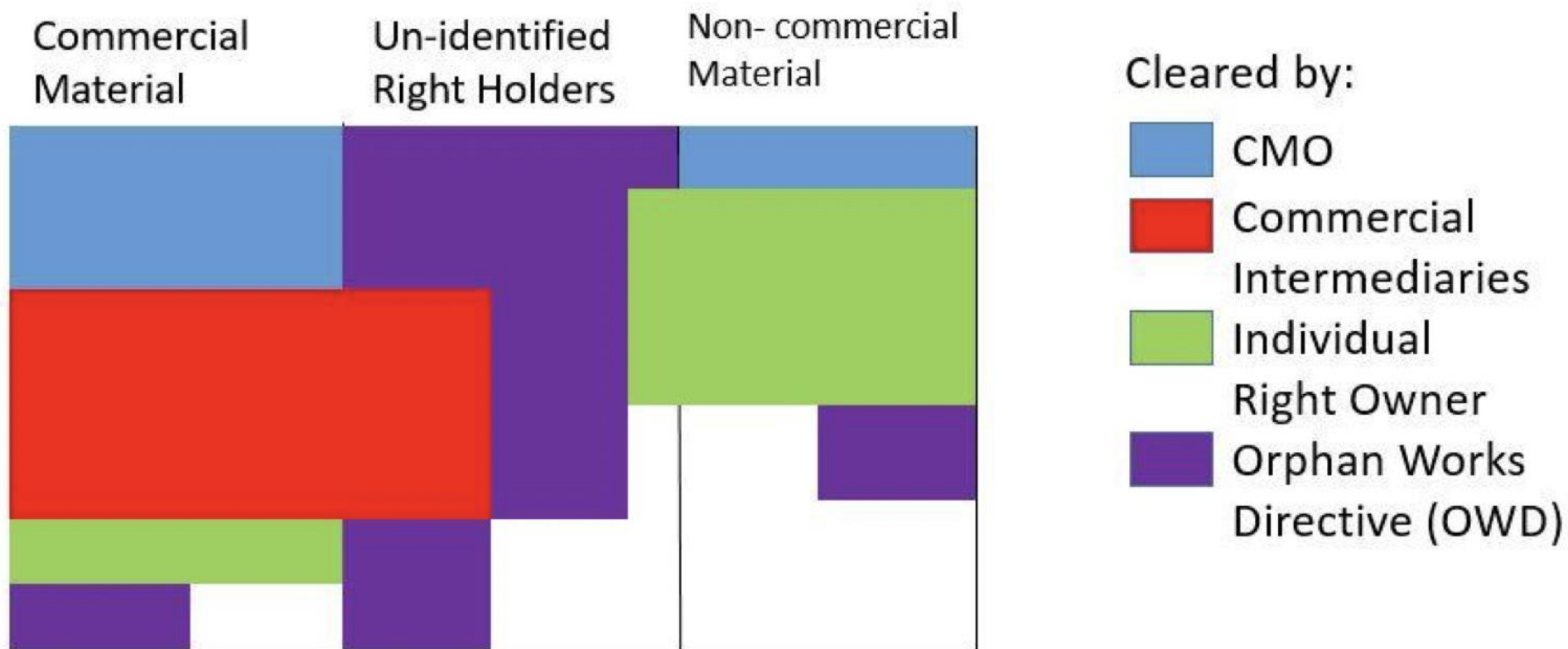
Undantaget är inte tillämpligt om det finns en **licens** som är lättillgänglig på marknaden som tillåter dessa användningar. Eftersom den svenska licensmarknaden är väl utvecklad kommer det sannolikt att finnas få fall där undantaget är tillämpligt.

Out-of-commerce-verk

Den svenska implementeringen tillåter kulturarvsinstitutioner att göra kopior av verk som inte förekommer på marknaden och publicera dem om det inte finns någon CMO-representant för relevanta rättighetsinnehavare, om:

- materialet publiceras på en icke-kommersiell webbplats
- materialet används för icke-kommersiella ändamål
- namnen på potentiella rättighetshavare anges.

Specifika problem för musikarkiv?

Graphic 20: Progress of the rights clearance after contacting CMOs, aggregators, individuals and relying on the OWD.

Skyddet av det offentliga området

Svensk upphovsrättslag har en specifik närståenderätt för fotografiska bilder som inte når en tröskel för originalitet, där dessa skyddas i 50 år.

Ett nytt undantag föreskriver nu att närståenderätten inte är tillämplig om bildens huvudmotiv är ett konstverk som **inte längre omfattas av upphovsrätten**.

Undantaget har en stor potential för digitalisering och digital spridning av svenskt kulturarv, då det varit praxis att sätta restriktiva Creative Commons-licenser på digitaliserat allmän egendomsmaterial.

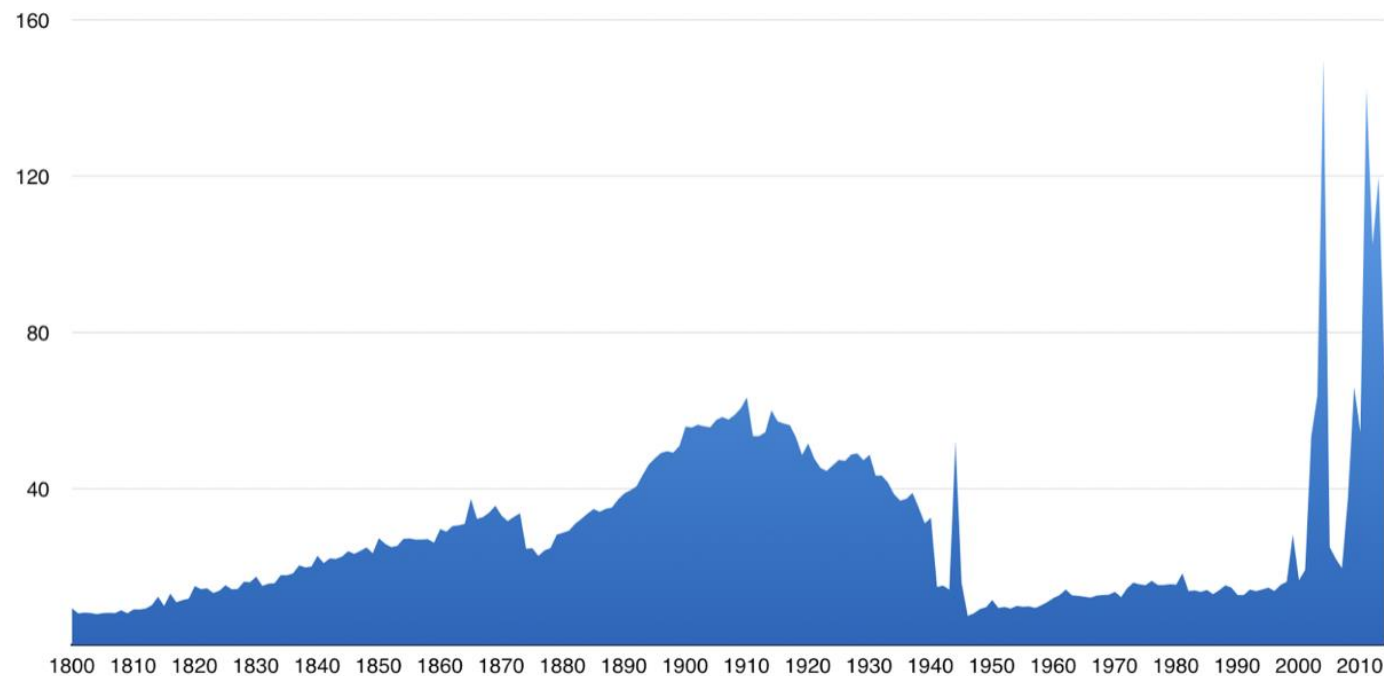
Skyddet av det offentliga området, forts

Den bredare implementeringen öppnar för bredare och mer inkluderande digitaliseringsmetoder, där konsttyper i gråzonen mellan bildkonstverk och konstverk nu säkert ingår, såsom folkkonst, textilkonst, konsthantverk, glasblåsning, gravyrer och potentiellt även gamla manuskript med både text och bild, samt typografi i frakturstil.

Eftersom artikel 14 är implementerad som ett undantag från närståenderätten för **fotografiska** bilder är det dock oklart om 3D-digitaliseringsmetoder också omfattas.

1900-talets "hål" i tillgänglighet

Chronological distribution of dterms:issued values in Europeana dataset (1800-today)

Graph: CC BY-SA

Vad man FÅR göra

- Digitalisering för bevarandeändamål - alla typer
- Digitalisering (och datautvinning) för forskning och utbildning
- Ge tillgång till de digitaliserade verken inom ramarna för institutionen (eller med andra begränsningsmekanismer)

Vad man INTE får göra

- Publicera digitala verk på internet utan avtal med upphovsrättsägaren.

Vilket innebär

- Att det kommer vara svårt för vissa kulturarvsinstitutioner att utan efterforskning eller stora kostnader att använda internet för spridning av information.

Tack!